

RUMOR: CREATIE BIJ DE VLAAMSE OPERA

De productie van een nieuwe opera is steeds een gebeurtenis, des te meer als het gaat om een geslaagde, verbeeldingsrijke creatie. Dat is beslist het geval met *Rumor* van Christian Jost door de Vlaamse Opera.

De Duitse componist Christian Jost is met dit werk niet aan zijn proefstuk toe. *Rumor* is al zijn zevende opera. Uit zijn tot nog toe gecreëerde oeuvre vermelden wij hier slechts zijn eerste opera, *Death Knocks* (2005), een eenakter gebaseerd op een stuk van Woody Allen, *Die Arabische Nacht* (2007), naar een toneelstuk van Roland Schimmelpfennig, een versie van *Hamlet* (2008) en *Angst* (2005), een zogenaamde ‘kooropera’ waarin de plot volledig verteld wordt door het koor.

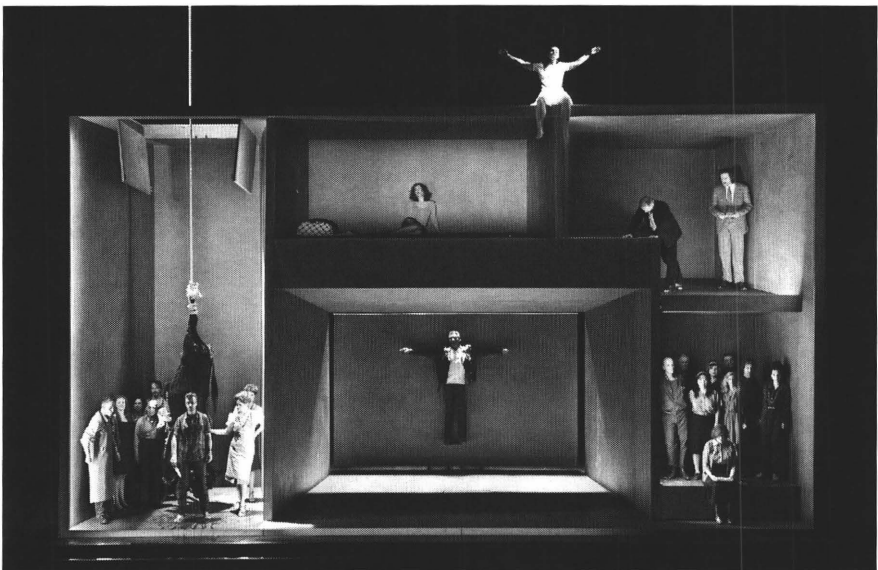
Rumor is gebaseerd op een verhaal van Guillermo Arriaga, vooral bekend als auteur van filmscenario's van o.m. *Amores Perros*. Jost schreef ook zelf het libretto. Het verhaal baadt in een typisch Latijns-Amerikaanse sfeer. In een Mexicaans dorp wordt het lijk gevonden van een vrouw, Adela, door de jongeman Ramon, die zich over het lichaam ontfermt. Ramon heeft haar in leven enkele malen ontmoet en zo ontstaat het gerucht dat zij zijn geliefde was. Naast deze fictieve relatie is er de reële verhouding tussen een vreemdeling en zijn minnares. Ramon wordt door de gemeenschap gedwongen wraak te nemen op de vreemdeling, die als de schuldige wordt beschouwd. Jost bewerkte dit vrij rechtlijnige verhaal voor de opera op drastische wijze. Want *Rumor* werd een erg fragmentarisch opgebouwd werk waarin sommige scènes zelfs simultaan gespeeld worden. De vermoorde vrouw is ook de hele tijd aanwezig op het toneel en krijgt zo een centrale rol. De Latijnse sfeer en context zijn vrijwel geheel verdwenen en maken plaats voor een symbolische, zelfs ietwat surrealistische invulling.

Josts boeiende, erg gevarieerde en dynamische partituur, waarin zelfs jazzy elementen en het begin van een Italiaanse schlager weerklinken, sluit organisch aan bij het concept van de opera. Ook het rituele karakter dat de encenering kenmerkt wordt vaak versterkt in de muziek.

De regie van Guy Joosten en het decor van Bettina Meyer gaan het realisme uit de weg en creëren een intrigerende wereld op zich. De hele vormgeving oogt erg expressionistisch. In het openingsbeeld reeds ziet men een soort simultaantoneel: één centrale ruimte waarboven en waarnaast links en rechts kleinere ruimtes of een opeenstapeling van kamers waaruit de vierde wand weggenomen is. In het eerste tafereel wordt meteen de toon en de centrale situatie aangegeven. In de

middenpartij ziet men een groep –het volk- die allemaal de krant, die machine van geruchten, lezen. Boven zien we de vrouw en haar minnaar. Rechts zit de jongeman met het naakte lichaam van de vermoorde vrouw. Zo wordt de hele constellatie van personages in het verhaal meteen duidelijk. Des te meer kansen creëert de regie aldus om verder het innerlijke van die personages uit te diepen en vorm te geven. De openingsbeelden zijn dermate gebald dat de opera verder kan uitdeinen naar een meer symbolisch niveau. Allerlei beelden worden gecreëerd die het realistische kader te buiten gaan. Een opvallend symbool in de productie is de stier, die makkelijk geïntroduceerd kan worden door de figuur van de slachter. In de opvoering echter ziet de toeschouwer plots een reusachtig beest naar beneden dalen. De stier wordt allereerst geassocieerd met machismo en wanneer de jongeman aangemoedigd wordt om wraak te nemen klampt hij zich letterlijk vast aan het beest. Als hij er later een mes in ploft, verschijnt er bloed op het shirt van de centraal als een gekruisigde Christus opgestelde vreemdeling. Later verschijnt het volk/koor met stierenkoppen: het volk is letterlijk een kudde geworden.

Een cruciaal gegeven in deze opera is ook de al dan niet ingebeelde liefde van Ramon voor Adela. Deze groeit door de suggestie van de brieven die de moeder aanreikt maar vooral door Ramons eigen verbeelding. Een en ander uit zich in de encensering door een droomachtige sfeer en belichting.

Rumor ©Annemie Augustijns

We wezen reeds op het rituele aspect van de productie. In de openingsscène houdt Ramon het lichaam van het vermoorde meisje vast als in een Pieta. En de opera eindigt met het beeld van de gekruisigde zondebok. Alles speelt zich af binnen een vrij abstract kader, in kale ruimtes. Nooit wordt een broeierige Latijnse sfeer opgeroepen waardoor het geheel als het ware tot poëzie verdicht. De opera zelf verknipt ook het verhaal en maakt zelfs gebruik van simultaanscènes. Daarover zei Jost het volgende:

Die scènes moeten bewerkstelligen dat je als toeschouwer het gevoel van tijd en ruimte verliest. Je kan dat gevoel uitbreiden naar het hele stuk. De handeling van *Rumor* kan als het ware verlopen in één ogenblik of kan als een *flashback* begrepen worden. Het ongrijpbare van tijd en ruimte bestaat ook in het feit dat het vaak onmogelijk is uit te maken op welke momenten van de dag de gebeurtenissen plaatsvinden. Er is in het verhaal die loden hitte die er zowel overdag als 's nachts is – dat is het beeld zelf van een temporele onbestemdheid. Steeds weer rijst de vraag of we een droom of realiteit beleven. (Programmaboek, p. 25).

Het is ook door deze structuur dat Adela een belangrijke rol, ja zelfs de hoofdrol kan krijgen in de opera. Deze wordt trouwens sterk en ontroerend zelfs vertolkt door Agneta Eichenholz. Dat geldt zeker ook voor Ramon, gespeeld door Florian Hoffmann, die heel treffend een zekere naïviteit uitstraalt. Het is mooi meegenomen dat Gregg Baker die de vreemdeling gestalte geeft een zwarte is. Zowel hij als Ursula Hesse von den Steinen, die de Geliefde vertolkt, weten binnen de toch vrij cerebrale vorm, sterke personages te tekenen.

Jozef DE VOS

Rumor van Christian Jost door de Vlaamse Opera. Regie: Guy Joosten; Muzikale leiding: Martyn Brabbins. Premiere: Antwerpen, 23 maart 2012.